

91. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 17 IX 1867 Rkp. BJ 6520 k. 23-24.

[Tłumaczenie:]

[k. 23r]

Paryż, 17 września 1867

11, rue Jacob

Drogi Panie,

Wysyłam Panu pod opaską¹ *O pracy i Świat i Ziemia*². Zobacz Pan, że wygląda to dobrze, a jeśli chodzi o format, mamy dokładnie taki rozmiar karty, który pozwolił zawrzeć tyle linii na stronie, ile Pan zawarł, pisząc. Drukuję te tomy i z szarą okładką w obramowaniu, i z żółtą okładką bez obramowania. Mogę więc dostarczyć bez różnicy jedne lub drugie egzemplarze. Waligórski³ był zdania, że dla Prus nasze obramowanie z emblematem nie stanowi żadnego problemu. Niech Pan sam rozsądzi. [k. 23v] Otrzymałem rękopis i przedmowę. Dziękuję. Jednocześnie będę zobowiązany, jeśli prześle mi Pan brakujący rozdział, bo choruję na autografy. Byłoby czymś bardzo ważnym, aby idee, o których gawędziliśmy, mogły być poznane przez czytelników i aby pewna ilość egzemplarzy dzieł, które się ukazały, była wzięta, co nie przeszkadza, abyśmy porozumieli się co do przyszłych publikacji.

Owszem, ma Pan rację i porażek handlowych należy się obawiać. Z tego właśnie powodu wielokrotnie wolałem zostawić na boku doskonale wydawnictwa niż składać im propozycje na chybił trafił. Behr⁴ byłby [k. 24r] w rzeczy samej pewnym wydawnictwem, tyle tylko, że listownie ciężko z nimi pertraktować, poza tym Berlin to nie to samo co Lipsk, jeśli chodzi o pozycję. W Chełmnie Chociszewski⁵ ma moje książki. Nic mi jeszcze nie zapłacił. Powiadają, że porządny z niego człowiek. Gdyby Pan się z nim zobaczył i gdyby mógł Pan wziąć całą sumę lub część z tego, co jest mi winien, przekazałby mi Pan to przy okazji. Gdyby w trakcie Pańskiej obecnej podróży poznał Pan poważnych wydawców, z jednej strony mógłby Pan poprosić ich o przesłanie mi w depozyt ich najlepszych publikacji [k. 24v] po trzy egzemplarze, a z drugiej strony zapewnić ich, że prześlę im w depozyt moje publikacje o analogicznej wartości. Bez przerwy nadużywam Pańskiej życzliwości, ale jest sprawą tak

¹ Przesyłka „pod opaską” – zob. list nr 27.

² J. I. Kraszewski, *O pracy*, Paryż 1866, oraz *Świat i ziemia*, Paryż b.d. – są to wydane przez Księgarnię Luksemburską Władysława Mickiewicza kolejne tomy „Biblioteki Ludowej Polskiej”.

³ Mieczysław Waligórski – zob. list nr 81.

⁴ B. Behr's Verlag – zob. list nr 28.

⁵ Józef Chociszewski (1837-1914) – dziennikarz związany m.in. z „Dziennikiem Poznańskim” i „Gwiazdką Cieszyńską”, pisarz, wydawca, działacz oświatowy, w 1867 r. osiedlił się w Chełmnie, a w latach 1868-1871 prowadził księgarnię, autor popularnych książek i podręczników dla ludu.

skomplikowaną oddziaływanie stąd na dalekie prowincje i czymś tak wygodnym poproszenie Pana o przysługę, że często ulegam pokusie. Bronisław⁶ jest wciąż w Wersalu.

Serdeczny uścisk dłoni.

Szczerze Panu oddany

Władysław Mickiewicz

P.S. Wysyłam Panu pierwszy tom Niemcewicza⁷, żeby Pan ocenił stronę muzyczną.

Gdyby w jakiejś bibliotece szlacheckiej przechowywano dziennik, który ukazywał się w Wilnie w roku 1794, proszę, aby mi go pożyczono lub kazano dla mnie przepisać to wszystko, co dotyczy ruchu rewolucyjnego. Przygotowuję zbiór dokumentów wystawionych przez Kościuszkę⁸ i ówczesne władze⁹, i niełatwo nawet w przybliżeniu to skompletować. Gdyby u któregoś z antykwariuszy była jakakolwiek gazeta, choć trochę kompletna, z roku 1794, proszę ją kupić, nie pytając mnie o zdanie. Przepraszam, przepraszam, przepraszam.

⁶ Bronisław Zaleski – zob. list nr 7.

⁷ *Śpiewy historyczne J.U. Niemcewicza* – zob. list nr 81.

⁸ Tadeusz Kościuszko (1746-1817) – przywódca powstania w roku 1794.

⁹ Publikacja ta ukazała się dopiero w 1870 r. pt. *Tadeusz Kościuszko, jego odezwy i raporta uzupełnione celniejszymi aktami odnoszącymi się do powstania narodowego 1794 r.*, wstęp i objaśnienia dołączył Ludwik Nabelak, Księgarnia Luksemburska, Paryż [1870].